

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF SILVIO CAMILLERI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF NOEL CUSCHIERI**

Seduta ta' nhar il-Ġimgħa 29 ta' April 2016

Numru

Rikors maħluf numru 19/2010 AE

Vella Bros. Ready-Mix Limited

v.

John Vella

1. Dan huwa appell tal-konvenut (i) minn dikriet mogħti mill-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex), Ġurisdizzjoni Superjuri, Sezzjoni Ġenerali, li bih ġiet miċħuda talba tal-konvenut għall-ħatra ta' espert, u (ii) minn sentenza mogħtija mill-istess qorti fis-17 ta' Jannar 2012 li, wara li ċaħdet l-eċċezzjonijiet kollha mressqa minnu, iddikjarat lill-konvenut bħala debitur tas-soċjetà attriċi fis-

somma ta' dstax-il elf ħames mija erbgħa u disgħin euro u tnejn u għoxrin ċenteżmu (€19,594.22) u kkundanatu jħallas din is-somma bl-imgħaxijiet kummerċjali fuq l-ogħla rata permessa mill-liġi mid-data tal-provvista jew servizz sad-data tal-ħlas lis-socjetà attriċi.

2. Il-fatti rilevanti huma dawn: għal diversi snin il-konvenut kien jixtri provvisti ta' konkos u siment u servizzi oħra konnessi mal-provvista ta' konkos u siment mingħand is-socjetà attriċi fuq inkarigu u ordni tiegħu għal xogħol ta' kostruzzjoni f'diversi postijiet f'Għawdex. Il-bilanċ dovut kien laħaq is-somma ta' sebgħa u għoxrin elf, tliet mija u tletin euro u tnejn u sebgħin ċenteżmu (€27,330.72). Minkejja li ġie msejjaħ kemm-il darba sabiex iħallas dan il-bilanċ, il-konvenut baqa' ma ħallasx.

3. Il-konvenut ressaq dawn l-eċċezzjonijiet:

»1. In linea preliminari il-konvenut ma hux il-legittimu kuntradittur fil-kawza odjerna, *stante* illi huwa qatt ma għamel ordnijiet ta' konkos f'ismu, iżda kif taf ben tajjeb l-attriċi, l-ordnijiet dejjem kienu jkunu għall-kumpannija *G.V. Gozo Developments Co. Ltd* li hi registrata u għandha l-uffiċċju tagħha fl-indirizz 82, Triq l-Indipendenza, Xewkija, Għawdex. Dan joħroġ ċar ukoll mill-istess Dokument A, li jindika l-indirizz 82, Triq l-Indipendenza, Xewkija, Għawdex, u mill-fatt illi l-attriċi kienet taf li l-konvenut ma jgħixx f'dak l-indirizz, tant illi huwa ġie notifikat bil-kawża odjerna fir-residenza tiegħu;

»2. In linea preliminari, it-talbiet attriċi illum huma preskritti *ai termini* ta' l-artikolu 2148(a) u (b) u l-artikolu 2149(a) tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta, kif joħroġ ċar mid-dokument A prezentat mill-attriċi stess. Sabiex tipprova tegħleb din l-eċċezzjoni l-attriċi niżżlet fl-istess dokument tpaċija ta' Euro 6,754.00 bid-data tas-26 ta' Jannar 2010, liema tpaċija però seħħet fil-bidu tas-sena 2006 u kienet fl-ammont ta' tlett elef Lira Maltin (Lm3,000);

»3. In linea preliminari, ukoll jekk it-talba attriċi tiġi kunsidrata bħala talba għall-ħlas li l-preskrizzjoni tagħha ma taqax taħt l-imsemmija zewġ artikoli, xorta waħda t-talbiet attriċi illum huma preskritti *ai termini* tal-artikolu 2156 tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta, kif joħroġ ċar mid-dokument A prezentat mill-attriċi stess. Sabiex ttipprova tegħleb din l-eċċezzjoni l-attriċi niżżlet fl-istess dokument tpaċija ta' Euro 6,754.00 bid-data tas-26 ta' Jannar 2010, liema tpaċija però seħħet fil-bidu tas-sena 2006 u kienet fl-ammont ta' tlett elef Lira Maltin (Lm3,000);

»4. Illi, mingħajr preġudizzju għall-premess ma hija dovuta l-ebda somma mill-konvenut lis-soċjetà attriċi, għas-sempliċi fatt illi x-xogħol konsenjat kien għall-kumpanija *G.V. Gozo Developments Co Ltd* li ħallset l-ammonti kollha dovuti lill-attriċi u għalhekk ma għandha l-ebda dejn mal-attriċi;

»5. Illi, *inoltre*, il-prezzijiet li qed tirriklama l-attriċi fil-kawza odjerna ma humiex il-prezzijiet li kienu miftiehma mal-kumpanija *G.V. Gozo Developments* u għalhekk l-ammont pretiż mill-attriċi huwa esaġerat;

»6. Illi, *oltre* t-tpaċija tas-somma ta' tlett elef Lira Maltin, ammont li l-attriċi u l-kumpanija *G.V. Gozo Developments Co. Ltd*, qablu fuqu għat-trasferiment tal-vettura *ready mix* li kienet iġġib in-numru JAZ 397 li saret fl-2006 mill-kumpanija *G.V. Gozo Developments Co. Ltd* favur l-attriċi, saret tpaċija oħra mill-kumpanija *G.V. Gozo Developments Co. Ltd* favur l-attriċi ta' *monster tower crane* fl-ammont ta' ħdax il-elf Euro (€11,000), li ma tnaqqsitx mill-ammont pretiż mill-attriċi;

»7. Illi, *inoltre*, numru ta' konsenji ta' konkos ma kinux tal-grad miftiehem ossija tal-kwalità pattwita, kif jiġi pruvat waqt is-smiġħ tal-kawża, u dan ħoloq lill-imsemmija kumpanija problemi ma' terzi;

»8. Illi, l-attriċi hija debitori tal-kumpanija *G.V. Gozo Developments Co. Ltd* għal xogħol li l-istess kumpanija għamlet fil-proprjetà tal-attriċi fi Triq l-Arċipriet Ġużepp Grech, Xewkija, Għawdex, liema xogħol għadu ma tħallasx mill-attriċi, u kumbinazzjoni l-ammont li qed tippretendi l-attriċi huwa wieħed u ieñor l-istess ammont dovut mill-attriċi lill-kumpanija *G.V. Gozo Developments Co. Ltd*, liema dejn huwa mertu f'kawza pendent quddiem il-qorti diversament preseduta li iġġib in-numru 409/09;

»9. Illi x'ħin isiru dawn il-kalkoli jirriżulta li hija l-attriċi li hija debitori tal-kumpanija *G.V. Gozo Developments Co. Ltd*, għall-kuntrarju ta' dak li qed tallega l-attriċi.«

4. Fis-sentenza mogħtija fis-17 ta' Jannar 2012 mill-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex) Ġurisdizzjoni Superjuri, il-qorti ddeċidiet hekk:

»(i) tiċċhad l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut;

»(ii) tiċċhad it-tieni eċċezzjoni ta' preskirzzjoni sollevata a bażi tal-artikolu 2148(a) u l-artikolu 2148(b) tal-Kap. 16, kif ukoll a bażi tal-artikolu 2149(a) tal-Kap 16;

»(iii) tiċċhad it-tielet eċċezzjoni ta' preskirzzjoni sollevata a bażi tal-artikolu 2156 tal-Kap.16;

»(iv) tiċċhad ukoll l-eċċezzjonijiet kollha l-oħra mressqa mill-konvenut fejn dawn mhux kompatibbli ma' dak provdut hawn taħt; u

»(v) tilqa' t-talbiet tas-soċjetà attriċi limitatament billi:

»(a) tiddikjara l-konvenut debitur fil-konfront tas-soċjetà attriċi fis-somma ta' dsatax-il elf ħames mija erbgħa u disgħin euro u tnejn u għoxrin ċenteżmu (€19,594.22);

»(b) tikkonferma li l-konvenut għandu wkoll iħallas l-imgħaxijiet kummerċjali fuq l-ogħla rata permessa mill-liġi mid-data tal-provvista jew servizz sad-data tal-ħlas effettiv;

»(ċ) tikkundana lill-konveut sabiex iħallas din is-somma ta' dsatax-il elf ħames mija erbgħa u disgħin euro u tnejn u għoxrin ċenteżmu (€19,594.22) flimkien ma' dawk l-imgħaxijiet fuq l-istess somma kif mitlub.

»Bl-ispejjeż ikunu inkwantu għal għoxrin fil-mija (20%) a karigu tas-soċjetà attriċi u inkwantu għal tmenin fil-mija (80%) a karigu tal-konvenut.«

5. Il-konvenut appella minn din is-sentenza b'rikors tas-6 ta' Frar 2012. L-aggravji tiegħu huma:

i. id-digriet tal-ewwel qorti tas-7 ta' Jannar 2011 fejn ċaħdet it-talba tal-konvenut sabiex jinħatar espert tekniku jew jiġi

preżentat ċertifikat *ex parte* dwar il-valur ta' *monster crane*
bħala tpaċċija kellu jiġi milqugħ;

u aktar dwar il-meritu tas-sentenza appellata, l-aggravji huma:

- ii. dwar l-eċċezzjoni ta' preskizzjoni taħt l-artt. 2148(a) u 2149(a) tal-Kodiċi Ċivili;
 - iii. dwar l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni taħt l-art. 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili;
 - iv. dwar id-deċiżjoni illi d-difiżi tal-leġittimu kontradittur, tal-kontestazzjoni tal-*quantum* u tal-ħlas parzjali permezz ta' tpaċċija huma kontradittorji jew konfligġenti mal-eċċezzjonijiet ta' preskirizzjoni;
 - v. dwar ir-rati applikati għal konkors provdut mis-soċjetà attriċi;
 - vi. dwar il-valur attribwit mill-ewwel qorti lill-vettura u lill-*crane* trasferiti favur is-soċjetà attriċi; u
 - vii. dwar l-eċċezzjoni illi t-talba tas-soċjetà attriċi kienet eċċessiva u li kien hemm ammonti oħra li riedu jitnaqqsu mill-ammont dovut.
6. Is-soċjetà attriċi wiegħbet fis-27 ta' April 2012 biex tgħid illi fil-fehma tagħha l-appell għandu jiġi miċħud.

7. Dwar il-ħatra ta' perit tekniku, fid-dikriet tagħha tas-7 ta' Jannar 2011 l-ewwel qorti ċaħdet it-talba tal-konvenut, u qalet hekk:

»B'referenza għat-talba tal-konvenut tiċħad it-talba in kwantu:

»(a) fis-seduta tas-16 ta' Settembru 2010, fol. 221, jingħad xi provi kien għad fadallu jressaq il-konvenut u mkien ma jissemma li ser iressaq xi xhud biex jissostanzja t-teżi tiegħu dwar il-valur tal-*monster crane*;

»(b) illum żgur m'huwiex possibli li ssir xi stima tal-*monster crane* kif qiegħed jiddeskrivih il-konvenut b'valur ta' €11,000 u li tirreferi għas-sena 2008 peress illi mill-provi rriżulta li llum fdalijiet fadal minn dan il-*monster crane*.«

8. Fid-deċiżjoni tagħha dwar dan il-punt, l-ewwel qorti qalet hekk:

»illi dwar il-*monster tower crane*, il-konvenut fl-*affidavit* tiegħu¹ xehed li dan inxtara mingħand Pisani ta' Platti għas-somma ta' Lm13,000. Għal darb'oħra ma ngabet l-ebda prova la meta inxtara, la riċevuta tal-prezz u lanqas is-sena ta' manifattura tal-*istess crane*. Infatti kienet is-soċjetà attriċi li permezz ta' rapport *ex parte* imħejji mill-inġinier Ray Muscat jirriżulta li dan il-makkinarju jgħib is-sena ta' 1974. Saviour Vella, min-naħa l-oħra, xehed² li l-*crane* kien inxtara biss għall-*parts* peress li Giovan Vella kellu inċident bih u kien tgħawwiġlu u għalhekk kellu ħsara kbira. B'hekk il-prezz miftiehem kien ta' Lm1,100. ...

»Illi għalhekk il-verżjoni mogħtija mis-soċjetà attriċi hia aktar attendibbli minn dik tal-konvenut għaliex irriżulta li l-*crane* ma kienx f'kundizzjoni ottima bħal ma pprova jsostni l-konvenut.

»*Oltre* dan jirriżulta li kuntrarjament għal dak sostnut mill-konvenut f'din l-eċċezzjoni tiegħu, l-ammont ta' Lm1,100 tal-*monster crane* tnaqqsu wkoll mill-kont tiegħu. ...«

9. Rigward il-ħatra ta' perit tekniku, din il-qorti tosserva li l-kwistjoni tal-*crane* ma kinitx fuq il-kondizzjoni u l-valur tiegħu iżda lil min l-ewwel qorti kellha temmen dwar x'verament kienu n-negozjati dwar il-bejgħ ta' dan il-*crane* qadim li kien involut f'inċident u

¹ Fol. 207 tal-proċess tal-ewwel qorti.

² Fol. 215 tal-proċess tal-ewwel qorti.

nxtara biss għal xi *parts*. Għad-determinazzjoni ta' din il-kwistjoni perizja teknika kienet tkun irrelevanti.

10. La darba l-ewwel qorti kienet tal-fehma li kellha tistrih fuq ix-xieha u l-provi miġjuba mis-soċjetà attriċi, kienet korretta li ma tahtarx perit tekniku billi dik il-ħatra kienet biss iddaħħal lill-partijiet fi spejjeż żejda għalxejn.
11. Għaldaqstant l-aggravju dwar id-dikriet tas-7 ta' Jannar 2011 qiegħed jiġi miċħud.
12. Ngħaddu issa għall-aggravji dwar is-sentenza tas-17 ta' Jannar 2012 u nibdew bl-aggravju dwar il-preskrizzjoni taħt l-artt. 2148(a) u (b) u 2149(a) tal-Kodiċi Ċivili. Il-konvenut igħid illi għall-għanijiet ta' din il-preskrizzjoni n-natura ċivili jew kummerċjali tad-dejn hija irrelevanti; li hu relevanti hu jekk il-bejgħ kienx bl-imnut jew bl-ingrossa Il-konvenut kompli fisser dan l-aggravju tiegħu hekk:

»illi l-karattru kummerċjali jew ċivili ta' bejgħ ta' materjal għall-bini huwa immaterjali għall-finijiet tal-preskrizzjoni eċċepita taħt l-artikolu 2148(a) u 2149(a) tal-Kap. 16 u tali eċċezzjonijiet jimmeritaw li jiġu milqugħa;

»illi sabiex wieħed iqis jekk bilanċ ta' prezz ta' bejgħ huwiex preskritt *ai termini* ta' l-artikolu 2148(b) tal-Kap. 16, wieħed irid jistablixxi jekk il-bejgħ kien[x] bl-imnut jew inkella bl-ingrossa. Għal dan il-għan, huwa importanti li wieħed jinvestiga, fost affarijiet oħra, jekk kienx hemm intenzjoni ta' rivendita, għalkemm dan mhuwiex determinanti fih innifsu, u wieħed irid jara jekk kienx hemm prezzijiet skontati għall-bejgħ bl-ingrossa, in-natura tal-merkanzija, eċċ;

»illi mill-banda l-oħra, fejn jidhlu l-preskrizzjonijiet il-qosra msemmija fl-artikoli 2148(a) u 2149(a), il-karattru kummerċjali jew ċivili tal-bejgħ huwa għal kollox irrilevanti: ...«

13. L-ewwel qorti ċaħdet dawn l-istess eċċezzjonijiet wara li għamlet

dawn il-konsiderazzjonijiet. Dwar l-art. 2148(a) qalet hekk:

»Illi fil-fehma ta' din il-qorti, is-soċjetà attriċi għandha raġun meta fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha ssostni li t-transazzjoni [*sic*] bejn il-partijiet ma hijiex waħda ta' natura ċivili iżda waħda ta' natura kummerċjali. Fil-każ in kwistjoni, is-soċjetà attriċi kienet qed tissuplixxi l-konkos lill-konvenut sabiex jintuża fix-xogħol ta' kostruzzjoni. Jirriżulta mid-*delivery notes* li l-konsenji kienu jsiru fuq diversi siti fejn kien qiegħed isir ix-xogħol u kwindi ma kienx għall-użu personali tal-konvenut. Magħdud ma' dan irid jitqies ukoll il-fatt li l-ordnijiet kienu jsiru b'mod regolari u b'ċertu kwantitajiet li allura bilfors isegwi li l-konkos ma kienx għall-użu esklussiv tal-konvenut. Għalhekk it-transazzjonijiet ta' Giovan Vella kienu jikkwalifikaw bħala "att ta' kummerċ" u b'hekk dan l-artikolu invokat mhux applikabbli. ...«

14. Din l-eċċezzjoni taħt l-art. 2148(a) tal-Kodiċi Ċivili giet ġustament

skartata mill-ewwel qorti. Infatti din id-disposizzjoni tipprovdi għall-preskrizzjoni qasira ta' tmintax-il xahar fil-każ tal-azzjonijiet ta' bennejja għall-prezz tal-opri jew tax-xogħlijiet tagħhom jew ta' materjal li jfornu. Is-soċjetà attriċi ma kinitx imqabba mill-konvenut bħala bennejja u lanqas ma hija qiegħda titlob prezz ta' xi opra minnha esegwita fuq ordni tal-konvenut jew għal xi materjal li forniet fl-esekuzzjoni ta' din l-opra.

15. Lanqas jista' jingħad illi l-konvenut kien xtara materjal

speċifikament biex jiġi impjegat għal bini partikolari. Hu kien biss xtara konkos bi kwantità biex jiġi minnu użat skont il-ħtigijiet tiegħu ta' bennej. Il-bennej jew kuntrattur fil-każ tallum kien allura

I-konvenut u mhux is-soċjetà attriċi, u għalhekk it-talba tal-attriċi għall-ħlas ta' dak dovut lilha ma tintlaqatx b'din il-preskrizzjoni.

16. Dan l-aggravju għalhekk hu miċħud.

17. Meta l-ewwel qorti ċaħdet l-preskrizzjoni taħt l-artikolu 2148(b),

ikkunsidrat li:

»... Dan l-artikolu mhux applikabbli għall-vertenza odjerna. Fis-sentenza fl-ismijiet Pace Associates Limited v. Drawing Techniques Limited³ ingħad is-segwenti:

»“Fl-ewwel lok jinsab ritenut illi fil-każ ta’ bejgħ ‘bl-imnut’ huma kontemplati dawk kollha, kummerċjanti jew le, li jbigħu oġġetti ta’ konsum ġornaljer, tant lil min hu kummerċjant kemm lil min mhux (ara Kollez. Vol. XLV P. III p. 813). Dan ifisser li fl-artikolu 2148(b) il-liġi tagħna tipprexxindi mill-kwalità tal-persuni u anzi ma tħarisx lejn dik li tista’ tkun abitwalment il-professjoni tan-negożjant imma thares lejn il-vendita partikulari in kwestjoni *per se* (Kollez. Vol. XLVIII P. II p. 959)”;

»L-istess ġurisprudenza tistabbilixxi mbagħad il-kriterju distintiv fundamentali bejn bejgħ bl-imnut u bejgħ bl-ingrossa billi tafferma illi fejn il-prezz reklammat huwa għall-merċe destinata biex dik tiġi rivenduta jew manifatturata f’opra (Kollez. Vol. XXIII P. I p. 909) jew fejn wieħed ibigħ lil persuni li jinnegożjaw fil-merċe mibjugħa u dan fi kwantità apprezzabbli, allura l-bejgħ hu wieħed bl-ingrossa (Giuseppe Borg v. Dr Giovanni Bonello et nomine et, Appell Ċivili, 22 ta’ Ġunju 1970). Għalhekk il-grossista ‘vende per lo più a coloro i quali commerciano della cosa comprata’ mentri l-imnutant ‘vende per lo più a compratori e in piccole quantità misurata al bisogno di costoro’ (Vol. XXI P. III p 235). Fl-ewwel każ il-kreditu hu soġġett għall-preskrizzjoni kwinkwennali stabbilita fl-artikolu 2156(f); fil-każ tat-tieni, għall-preskrizzjoni ta’ tmintax-il xahar kif provvdut fl-artikolu 2148(b).

»Referenza ssir ukoll għas-sentenza fl-ismijiet Geranzio Azzopardi v. Carmelo Bezzina et⁴ fejn intqal:

»“Il-pern ta’ din id-disposizzjoni huwa li dik il-preskrizzjoni tapplika biss fil-każ ta’ bejgħ bl-imnut”.

»Fil-bejgħ bl-imnut huma inkluzi dawk kollha, kummerċjanti jew le, li jbigħu oġġetti ta’ konsum ta’ kuljum tant lil min hu kummerċjant kemm lil min mhux (Vol. XLV.III.813). Dan ifisser li fil-każ tal-art. 2148(b) il-liġi tagħna tħares lejn il-bejgħ partikolari

³ App. 148/2003 deċiża fis-7 ta’ Diċembru 2005.

⁴ Ċit Nru: 1257/2008JZM deċiża fit-28 ta’ Jannar, 2010

in kwistjoni *per se* mhux lejn il-kwalità tal-persuni li jeffettwaw dak il-bejgħ u *cioè* jekk humiex abitwalment fil-kummerċ jew le (Vol. XLVIII.II.959). Il-liġi tagħna ma tagħmilx distinzjoni bejn bejgħ bl-imnut u bejgħ bl-ingrossa. Din id-distinzjoni evolviet permezz tal-ġurisprudenza fejn kien stabbilit il-kriterju distintiv ewlieni bejn il-bejgħ bl-imnut u l-bejgħ bl-ingrossa. Infatti fejn il-prezz reklamati huwa għal merċe destinata biex terġa' tinbigħ jew inkella biex tinħadem f'oġġett ieħor (Vol. XXIII.I.909) jew fejn isir bejgħ lil persuni li jagħmlu negozju mill-merċe mibjugħa fi kwantità apprezzabbli, allura dak huwa bejgħ bl-ingrossa (Borg v. Bonello et noe et – Appell Ċivili – 22 ta' Ġunju 1970). Min-naħa l-oħra l-bejjigħ bl-imnut *vende per lo più a compratori e in piccole quantità misurata al bisogno di costoro* (Vol. XXI.III.235; Vol. XXI.I.406 u Grech v. Spiteri et – Appell – 25 ta' Mejju 2001).”

»Dan premiss, meta din il-qorti tqis il-bejgħ *de quo*, taħt l-ebda ċirkostanza ma jirriżultalha li dak inkwistjoni kien bejgħ bl-imnut sabiex tista' tiġi invokata l-preskrizzjoni skont l-art. 2148(b) tal-Kap. 16. Kif diġà ġie rilevat, fil-każ inkwistjoni, is-soċjetà attriċi kienet qed tissupplixxi l-konkos lill-konvenut sabiex jintuża fix-xogħol ta' kostruzzjoni. Id-*delivery notes* jindikaw b'mod ċar li l-konsenji kienu jsiru fuq diversi siti fejn kien qiegħed isir ix-xogħol u kwindi ma kienx għall-użu personali tal-konvenut anki għaliex ma rriżultax lil din il-qorti li l-konvenut kien qiegħed jibni diversi proprjetajiet għalih innifsu. Magħdud ma' dan irid jitiqes ukoll il-fatt li l-ordnijiet kienu jsiru b'mod regolari u b'ċertu kwantitajiet li allura bilfors isegwi li l-konkos ma kienx għall-użu esklussiv tal-konvenut. Għalhekk dan ma jistax jitiqes li kien każ ta' bejgħ ta' oġġett ta' konsum ta' kuljum jew inkella oġġett *che si vende per lo più a compratori e in piccole quantità misurata al bisogno di costoro*. ... «

18. Il-konkluzjonijiet tal-ewwel qorti, fid-dawl ukoll tal-ġurisprudenza minnha ċitata, huma korretti u din il-qorti taqbel illi f'dan il-każ il-bejgħ kien bl-ingrossa u mhux bl-imnut u għalhekk l-art. 2148(b) ma japplikax.
19. Għaldaqstant dan l-aggravju qiegħed jiġi miċħud.
20. Fl-aħħar, dwar il-preskrizzjoni taħt l-art. 2149(a) tal-Kodiċi Ċivili, l-ewwel qorti qalet hekk:

»... Illi għar-raġunijiet li diġà ġew elenkati aktar 'il fuq ossija li bejn il-partijiet kien hemm transazzjonijiet [sic] ta' natura kummerċjali, dan l-artikolu lanqas ma huwa applikabbli. ...«

21. Fil-każ tallum, il-ħlas mitlub mis-soċjetà attriċi kontra l-konvenut ma kienx għal xi opra maħduma mill-attriċi *qua* kuntrattur tal-bini jew għall-materjali li bħala kuntrattur forniet lill-konvenut. Minn imkien ma tirriżulta xi prova jew allegazzjoni illi l-attriċi kienet imqabba mill-konvenut sabiex tagħmillu xogħol ta' kuntrattur tal-bini. Ġie ritenut minn dawn il-qrati li dan is-subinċiż ma japplikax fejn ikun hemm sempliċi forniture ta' materjali imma kien jikkontempla biss dawk il-materjali suppliti mill-kuntratturi fuq xogħlijiet meta dawn ikunu impjegati f'xogħlijiet ta' kostruzzjoni minnhom esegwiti jew utilizzati f'dawk ix-xogħlijiet:

»Għaldaqstant dik il-preskrizzjoni mhux appliabbli għall-każ sempliċi ta' forniture ta' materjali minn min ma jkunx ukoll appaltatur tal-opra li għaliha l-materjali ikun servew (Joseph Grech v. Emanuel Camilleri et, Appell Ċivili, 21 ta' Marzu 1977, kif ukoll Vol. XXVII-I-1013).«

»... għall-applikazzjoni ta' dan l-artikolu irid jissussisti l-element ta' *opus* da parti tal-kuntrattur fil-konfront tal-eċċipient; altrimenti l-kontrattazzjoni tkun waħda ta' bejgħ ordinarju u ma jinqabadx mill-imsemmi artikolu. (Victor Camilleri v. Emanuele Abela et deċiża mill-Qorti tal-Kummerċ fil-31 ta' Mejju, 1977, u Maria Camilleri v. John Licari, Appell Ċivili, 16 ta' Ottubru 1972).«

22. F'dan il-każ joħroġ ċar illi l-azzjoni kienet għall-ħlas ta' kreditu minn operazzjoni kummerċjali ta' konsenja ta' materjal tal-bini mill-attriċi, li kienet il-bejjiegħ, lill-konvenut, li kien ix-xerrej.
23. Għaldaqstant dan l-aggravju huwa infondat u qiegħed jiġi miċhud.

24. Dwar il-preskrizzjoni taħt l-art. 2156(f) – eċċezzjoni minnu mressqa fl-istadju ta' appell – il-konvenut jargumenta hekk:

»illi mingħajr preġudizzju, u għal kull bon fini, l-esponent permezz tal-preżenti qiegħed preżenzjalment jerġa' jressaq l-istess aggravju, u *cioè* li, mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjoni-jiet kollha l-oħra u speċjalment mingħajr preġudizzju għall-preskrizzjoni iqsar eċċepiti, l-azzjoni attriċi hija parzjalment preskitta bid-dekors ta' ħames snin;

»illi jiġi sottomess umilment li tali preskrizzjoni hija iktar u iktar importanti tenut kont tal-karattru kummerċjali determinat mill-ewwel onorabbli qorti; għalkemm jiġi sottomess illi l-karattru kummerċjali *o meno* ta' forniture huwa irrilevanti għall-finijiet tal-artikoli 2148(a) u 2149(a), tali karattru huwa determinati għall-finijiet ta' l-artikolu 2156(f) ...«

25. Ma jidherx kontestat illi din il-preskrizzjoni tgħodd għall-każ; l-attriċi iżda tgħid illi l-preskrizzjoni nkisret bi ħlas akkont mill-konvenut kif igħid l-art. 2134 tal-Kodiċi Ċivili:

»**2134.** Il-preskrizzjoni tinkiser ukoll bi ħlas akkont tad-dejn, magħmul mid-debitur innifsu jew minn wieħed li jkun jidher għalih.«

26. Mill-provi jirriżulta li l-aħħar ħlas mill-konvenut lis-soċjetà attriċi kien fis-7 t' April 2006 meta ħallas is-somma ta' tliet elef u tliet mitt lira maltin [Lm3,300] f'kontanti⁵. Wara din id-data tnaqqas ukoll l-ammont ta' sitt elef seba' mija u erbgħa u ħamsin euro (€6,754) bħala tpaċija tal-vettura u *crane*.⁶

27. Il-konvenut qed jallega bil-ħlas li għamel f'April 2006 hu kien ħallas il-pendenzi kollha li kellu mas-soċjetà attriċi. Is-soċjetà attriċi tiċġad dan.

⁵ Ara ledger a fol. 7.

⁶ Ara statement of account a fol. 13.

28. Meta l-ewwel qorti ġiet biex tistabilixxi l-kreditu pretiż mis-soċjetà attriċi qagħdet biss fuq dawk l-ammonti li kienu akkompanjati bl-*invoices* u *delivery notes* relativi, u bi preċiż għall-perjodu ta' bejn it-13 ta' Jannar 2005 sas-7 ta' Diċembru, 2007. Isegwi għalhekk illi bil-pagament li sar mill-konvenut f'April 2006 inkisret il-preskrizzjoni li setgħet iddekorriet fuq dawk il-pendenzi ta' bejn Jannar 2005 u Marzu 2005. Billi mbagħad ma għaddewx ħames snin bejn il-ksur tal-preskrizzjoni li seħħ f'April tal-2006 u meta nfetħet il-kawża fil-5 ta' Marzu 2010, l-azzjoni ma waqgħetx bi preskrizzjoni.
29. Għalhekk dan l-aggravju qiegħed jiġi miċħud.
30. Il-konvenut f'aggravju ieħor igħid illi mhuwiex korrett li jingħad illi d-difiżi tal-leġittimu kontradittur, tal-kontestazzjoni tal-*quantum* u tal-ħlas parzjali permezz ta' tpaċija huma kontradittorji jew konfligġenti mal-eċċezzjonijiet ta' preskrizzjoni:
31. Ladarba l-eċċezzjonijiet ta' preskrizzjoni sejrini f'kull każ jiġu miċħuda, ma tibqax relevanti l-kwistjoni jekk bl-eċċezzjonijiet l-oħra tiegħu l-konvenut xejjinx l-eċċezzjonijiet ta' preskrizzjoni. Il-qorti għalhekk ma hijiex sejra tqis aktar dan l-aggravju billi huwa irrelevanti.
32. It-tliet aggravji l-oħra tal-konvenut huma (i) dwar il-kontestazzjoni tar-rati applikati għal konkors provdut mis-soċjetà attriċi; (ii) dwar

il-valur attribwit mill-ewwel qorti lill-vettura u lill-*crane* trasferiti favur is-soċjetà attriċi bi tpaċċja; u (iii) li t-talba tas-soċjetà attriċi hija eċċessiva u li hemm ammonti oħra li għandhom jitnaqqsu mill-ammont dovut. Dawn l-aggravji għahekk jolqtu l-apprezzament tal-provi mill-ewwel qorti.

33. Is-soċjetà attriċi wiegħbet illi “din l-onorabbli qorti ma għandhiex tiddisturba leġġerment [apprezzament ta’ provi], u għandha tagħmel dan biss f’każ ta’ konvinzjoni kuntrarja minn raġunijiet serji”.
34. Din il-qorti tosserva illi ċertament huwa r-rwol tagħha bħala qorti ta’ revizjoni illi tagħmel hi wkoll apprezzament tal-fatti: ma tiddisturbax l-apprezzament li tagħmel l-ewwel qorti mhux meta dak l-apprezzament jintwera li huwa ħażin iżda meta l-konkluzjoni tal-ewwel qorti tkun waħda li setgħet raġonevolment waslet għaliha fuq il-fatti li nġiebu quddiemha għalkemm din il-qorti kienet forsi tasal għal konkluzjoni oħra. Huwa f’ċirkostanzi bħal dawn – fejn il-konkluzjoni tal-ewwel qorti u xi konkluzjoni oħra jkunu t-tnejn raġonevolment possibbli – illi din il-qorti, bħala regola, ma tiddisturbax l-apprezzament li tkun għamlet l-ewwel qorti li tkun “għexet” il-proċess aktar direttament minn kemm tista’ tkun għamlet qorti ta’ revizjoni.

35. Minn eżami tal-provi jirriżulta li f'dan il-kaz kien hemm provi suffiċjenti favur it-teżi tal-attriċi, kif ukoll nuqqas ta' provi min-naħa tal-konvenut, sabiex l-ewwel qorti tasal għall-konklużjoni li waslet għaliha. Il-konvenut ikkontesta li r-rati applikati għal konkos provdut mis-soċjetà attriċi ma kinux il-prezzijiet miftiehma, iżda l-konvenut ma ġab l-ebda prova ta' dan. Iċ-ċaqliq fil-prezzijiet tal-konkos kien imfisser mis-soċjetà attriċi bħala riżultat ta' caqliq fis-suq tul il-medda tas-snin li s-soċjetà attriċi pprovdiet il-konkos lill-konvenut.
36. L-istess jista' jingħad dwar il-valur attribwit lill-vettura u *crane* trasferiti favur is-soċjetà attriċi bi tpaċija. Din il-qorti diġà qalet aktar qabel li d-determinazzjoni ta' din il-kwistjoni b'perizja teknika kienet tkun irrelevanti. L-ewwel qorti kienet tal-fehma li kellha tistriñ fuq ix-xieħda u l-provi miġjuba mis-soċjetà attriċi, aktar u aktar meta l-konvenut ma ressaq l-ebda prova għal kuntrarju.
37. Dwar l-allegazzjoni ta' kreditu eċċessiv pretiż mis-soċjetà attriċi u li kien hemm ammonti oħra li riedu jitnaqqsu, din il-qorti hi tal-fehma li l-ewwel qorti għamlet eżerċizzju profund u akkurat tal-provi mressqa mis-soċjetà attriċi. Fejn *delivery notes* ma ġewx esibiti dwar fatturi preżentati mis-soċjetà attriċi l-ewwel qorti, ġustament, naqqset dawn l-ammonti mill-kreditu dovut mill-konvenut.

38. Għalhekk dawn l-aħħar tliet aggravji tal-konvenut qegħdin jigu miċħuda wkoll.
39. Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tiddisponi mill-appell tal-konvenut billi tiċħdu u tikkonferma s-sentenza appellata.
40. L-ispejjeż tal-ewwel grad jibqgħu kif deċiżi mill-ewwel qorti; l-ispejjeż tal-appell iħallashom il-konvenut.

Silvio Camilleri
President

Giannino Caruana Demajo
Imħallef

Noel Cuschieri
Imħallef

Deputat Reġistratur
df